

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Державного некомерційного підприємства
Державний університет «Київський
авіаційний інститут»,
доктору економічних наук, професору,
професору кафедри міжнародних
економічних відносин
Наталії ГРУЩИНСЬКІЙ

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію НАДОЛЕНКА Геннадія Олексійовича
«Модифікація економічної дипломатії в умовах розбалансування світової
економічної системи», подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»

Актуальність дослідження. Після повномасштабного вторгнення РФ в Україну у 2022 році питання економічної дипломатії набули нової значущості як інструменту забезпечення економічної стійкості держави, відновлення її інфраструктури, розширення доступу до ринків і фінансових ресурсів. У цьому контексті особливої ваги набуває перегляд класичних функцій дипломатії на користь проактивних, наступальних форматів взаємодії з міжнародними партнерами, фінансовими структурами, інвесторами та торговельними платформами.

Обрана тема також перегукується з нагальною потребою адаптації зовнішньоекономічної політики України до умов глобальної багатополлярності, розриву ланцюгів доданої вартості, обмеження доступу до ринків високотехнологічної продукції, зростання протекціонізму. Водночас, Україна як держава в умовах воєнного конфлікту, має сформувану нову стратегічну ідентичність у системі міжнародних економічних відносин, що потребує посилення аналітичного інструментарію та глибокого наукового осмислення ролі економічної дипломатії.

Таким чином, дослідження Надоленка Г. О. є вкрай своєчасним і відповідає як національним інтересам України, так і міжнародному запиту на переосмислення механізмів дипломатичного супроводу економічних процесів у період глобальних зрушень.

Ступінь наукової обґрунтованості результатів, сформульованих в роботі, їх наукова новизна. Дисертаційна робота Надоленка Г. О. відзначається високим рівнем теоретичного опрацювання проблематики, логічною побудовою дослідницького процесу та цілісною структурною реалізацією поставленої мети і завдань. Автором обґрунтовано вибір і послідовно реалізовано міждисциплінарну методологію, яка поєднує інституційний, порівняльний, системний, структурно-функціональний та прогнозний підходи. Застосовані методи дозволили всебічно проаналізувати як глобальні тенденції трансформації економічної дипломатії, так і специфіку національного контексту України в умовах розбалансування світової економіки.

Коректність визначення об'єкта, предмета та логіки наукового аналізу відповідає сучасним вимогам до дисертаційних досліджень у сфері міжнародних економічних відносин. Слід відзначити глибокий аналіз джерельної бази, включно з аналітикою міжнародних організацій, нормативно-правовими документами українських та зарубіжних інституцій, а також актуальними науковими публікаціями у фахових виданнях. Результати дослідження набули апробації на профільних науково-практичних конференціях і були висвітлені у ряді публікацій, у тому числі в журналах категорії «Б», що засвідчує наукову достовірність і актуальність висновків.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що автором вперше розроблено концепцію наступальної моделі економічної дипломатії України в умовах багатовекторної глобальної конфронтації, з урахуванням потреб цифрової трансформації, нових геоекономічних реалій та викликів повоєнного відновлення. Вперше запропоновано концептуалізацію економічної дипломатії як системи стратегічної інтервенції держави в глобальні ланцюги економічної взаємодії, яка поєднує офіційні інструменти зовнішньоекономічної політики з механізмами публічної та цифрової дипломатії.

У роботі удосконалено понятійний апарат та структурні моделі економічної дипломатії, зокрема – через розширення її класифікації за інституційною, функціональною та регіональною ознаками. Автором модернізовано підходи до координації зовнішньоекономічної діяльності дипломатичних установ з бізнес-

середовищем на основі інтеграції цифрових платформ, механізмів публічно-приватного партнерства та регіонального картування.

Подальшого розвитку набули положення щодо:

- стратегічної автономізації економічної дипломатії у ситуації обмеженої підтримки з боку традиційних партнерів;
- інституціоналізації нових напрямів – таких як продовольча, екологічна, цифрова дипломатія;
- компаративного аналізу національних моделей економічної дипломатії країн, що функціонують в умовах багатofакторної нестабільності.

Дисертант продемонстрував вміння самостійно здійснювати цілісний науковий пошук, формулювати авторські висновки та створювати аналітичні інструменти, що мають прикладне значення для розбудови системи економічної дипломатії України. Представлене дослідження відповідає всім критеріям науковості, має належну теоретико-методологічну базу, практичну значущість та містить оригінальні наукові результати, що свідчать про вагомий особистий внесок автора у розвиток науки про міжнародні економічні відносини.

Структура і зміст дисертації. Результати дисертаційного дослідження відображені у 15 публікаціях: п'яти статтях (одна у зарубіжному науковому виданні, чотири у фахових виданнях України), восьми матеріалах і тезах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій різного рівня та двох колективних наукових монографіях. За наукову працю «Економічна безпека при відновленні конкурентоспроможності України» Президія Національної академії наук України постановою від 05.02.2025 року № 33 «Про присудження Національною академією наук України премій імені видатних учених України за підсумками конкурсу 2024 року» присудила премію імені М. І. Туган-Барановського авторському колективу – Надоленку Г. О., Залізнюк В. П., Вовк О. М.

Дисертаційна робота структурно відповідає вимогам до досліджень такого рівня і являє собою завершене, логічно послідовне і цілісне наукове дослідження, яке охоплює теоретичні засади, прикладні аспекти, аналітичну інтерпретацію та пропозиції щодо удосконалення економічної дипломатії України. Загальний

обсяг роботи становить 285 сторінок, із яких основний зміст охоплює 266 сторінок. Роботу доповнюють список використаних джерел (на 12 сторінках, 165 позицій, з них 41 – українською, 124 – іноземними мовами) та 5 додатків.

Рукопис дисертації містить вступ, три розділи, що включають дев'ять підрозділів, загальні висновки, список використаних джерел і додатки. У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та завдання дослідження, визначено об'єкт і предмет, описано методи, емпіричну базу, наукову новизну, теоретичне та практичне значення, ступінь апробації результатів, а також подано дані про зв'язок дисертації з науковими програмами.

У *першому розділі* дослідження розкрито теоретико-методологічні засади модифікації економічної дипломатії в умовах глобальних економічних дисбалансів. Проаналізовано суперечності сучасної глобалізації, які спричиняють розбалансування світової економіки; охарактеризовано еволюцію міжнародної економічної конкуренції як чинника трансформації дипломатичних інструментів, а також розкрито роль багатосторонніх інституцій у регулюванні глобальної економічної архітектури. Значну увагу приділено взаємозв'язку між зміною глобальних правил гри і переосмисленням функціональних завдань економічної дипломатії.

Другий розділ присвячено аналізу стратегічного контексту національного рівня. Розглянуто концептуалізацію національних економічних інтересів як засади зовнішньоекономічної політики держави, проведено порівняльне дослідження економічної дипломатії п'яти країн (Азербайджану, Грузії, Єгипту, Китаю, Польщі) та визначено типологічні відмінності у моделях її реалізації. Окремий підрозділ розкриває глобальні детермінанти, що обумовлюють необхідність модифікації економічної дипломатії, включаючи геоекономічні зрушення, нову багатополлярність, зростання ролі Глобального Півдня, а також вплив воєнно-політичних криз.

У *третьому розділі* дисертації проаналізовано трансформаційні процеси в економічній дипломатії України. Досліджено вплив внутрішньої та зовнішньої економічної політики на модернізацію інституційних механізмів, зокрема у контексті реформування МЗС, посилення ролі цифрових платформ та

координації міжвідомчої співпраці. Розглянуто зміну функціональних акцентів в умовах повномасштабної війни та формування наступальної моделі економічної дипломатії, яка базується на поєднанні офіційної, публічної та цифрової дипломатії. Завершальний підрозділ присвячено синергії державної та недержавної економічної дипломатії, у тому числі із залученням торгово-промислових палат, бізнес-асоціацій та громадянського суспільства.

Загальні висновки логічно підсумовують результати дисертації та відповідають поставленим завданням. Структура роботи демонструє високу логіку викладу, взаємозв'язок між теоретичними положеннями і прикладними рекомендаціями, а також забезпечує комплексне висвітлення проблеми модифікації економічної дипломатії в умовах глибокої трансформації світового економічного середовища.

Практичне значення наукових досліджень. Практичне значення дисертаційного дослідження полягає у тому, що отримані теоретичні положення та аналітичні висновки були трансформовані у конкретні рекомендації, які можуть бути застосовані в практичній діяльності інституцій, залучених до реалізації економічної дипломатії України. Результати дослідження забезпечують науково обґрунтовану основу для підвищення ефективності функціонування інструментів зовнішньоекономічної політики, модернізації підходів до просування національних економічних інтересів на міжнародному рівні, адаптації дипломатичних стратегій до умов війни, глобальної конфронтації та багатопольного економічного середовища.

На основі дисертації розроблено підходи до розмежування функціоналу економічної дипломатії на рівні державної політики, публічної дипломатії, цифрової взаємодії з бізнесом і торговельних місій. Впровадження результатів сприяє посиленню аналітичного та інструментального компонентів економічної дипломатії України, зокрема через впровадження моделей картування економічних інтересів у регіонах Глобального Півдня, активізацію взаємодії з інституціями МСП, а також формування системи адаптивної дипломатії, здатної реагувати на кризові економічні виклики.

Відомості про дотримання академічної доброчесності. За результатами аналізу дисертації та наукових публікацій здобувача Надоленка Г. О. порушень академічної доброчесності не виявлено. У тексті дисертації та пов'язаних з нею публікаціях відсутні випадки плагіату, фальсифікації чи фабрикації результатів. Текстові запозичення мають належні посилання, а отримані наукові результати є самостійно обґрунтованими та підтвердженими належною джерельною базою. Дисертація відповідає принципам академічної етики та стандартам доброчесності, що забезпечує її наукову достовірність та оригінальність.

Зауваження до дисертації. Дисертаційна робота Надоленка Г. О. загалом вирізняється високим рівнем теоретичного і практичного опрацювання матеріалу, однак окремі аспекти дослідження потребують уточнення або можуть бути вдосконалені у майбутніх наукових розвідках автора, зокрема:

першому розділі доцільним виглядало б більш чітке узагальнення підходів до класифікації глобальних економічних дисбалансів з точки зору їх впливу на трансформацію дипломатичних інструментів. Це дозволило б глибше обґрунтувати необхідність модифікації економічної дипломатії у відповідь на порушення стійкості світового економічного порядку.

другому розділі, який присвячено аналізу моделей економічної дипломатії в різних країнах, було б корисно доповнити представлений порівняльний аналіз оцінкою ефективності реалізованих моделей за конкретними індикаторами зовнішньоекономічної активності, що дозволило б краще структурувати емпіричну базу висновків.

третьому розділі, попри значну увагу до синергії офіційної та публічної дипломатії, окремі аспекти цифрової дипломатії викладено дещо фрагментарно. Варто було б розширити опис застосування конкретних цифрових інструментів, наприклад, системи NAZOVNI, у практиці дипломатичного супроводу експортерів та інтеграції бізнесу до економічного позиціювання держави.

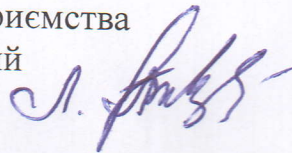
Вказані зауваження мають уточнювальний характер і жодним чином не впливають на загальну позитивну оцінку представленої дисертації, яка демонструє належний рівень самостійного наукового дослідження, є актуальною, теоретично виваженою та практично значущою.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим нормам.
Дисертація на тему «Модифікація економічної дипломатії в умовах розбалансування світової економічної системи» є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке містить нові, актуальні та достовірні наукові результати. Робота відзначається складністю, системністю, цілісною логікою викладу та високим рівнем теоретико-методологічного обґрунтування. Її зміст і структура повністю відповідають вимогам до наукових кваліфікаційних робіт такого рівня.

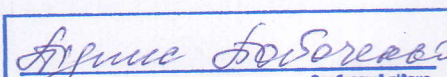
Дисертаційне дослідження виконано відповідно до вимог наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із наступними змінами), а також постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.).

Ураховуючи актуальність теми, наукову новизну, обґрунтованість висновків і практичну значущість одержаних результатів, автор дисертації, Надоленко Геннадій Олексійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» галузі знань 29 «Міжнародні відносини».

Рецензент:
кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри міжнародних економічних відносин
Факультету права та міжнародних відносин
Державного некомерційного підприємства
Державний університет «Київський
авіаційний інститут»

Леся ПОБОЧЕНКО

Особистий підпис
ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
ДЕРЖАВНЕ НЕКОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»

